

HET
HOSPITAAL VAN
LEVEN EN DOOD

AUDREY BLAKE

HISTORISCHE ROMAN

1

Pijn was niet ongebruikelijk bij degenen die in Bologna naar het Grande Ospedale della Vita e della Morte kwamen, maar was zelden zo overduidelijk als bij de horde die vandaag op behandeling stond te wachten. Nora was gewend aan deze gekwelde zielen die trekkebenend en strompelend, soms zelfs gedragen, vanuit de stegen van Quadrilatero naar de Via Riva di Reno kwamen. Ze had vanochtend zelf ook door die smalle middeleeuwse straten gelopen, op weg naar het Grote Hospitaal van Leven en Dood – een passende naam. Maar haar pas was stevig en resoluut geweest, in tegenstelling tot die van de bange, zieke en bloedende patiënten die dag na dag in een eindeloze stroom uit de armenwijk kwamen.

Het probleem was dat zelfs met optimale aandacht, een briljant gededuceerde diagnose en een vaardige behandeling er gewoon te veel van geluk afhing. Ze bekeek de wachtkamer met een geofend oog en bad in stilte dat ze goed zat met haar beoordeling. *Leven en dood*. Gegil, smeekbedes en gekreun – hoe indrukwekkend ook – waren minder belangrijk dan de oorzaken. Die dienden trouwens snel te worden vastgesteld. Een onopvallende koorts kon zich, als je niet oppaste, zo door de lucht verspreiden als de patiënt niet in quarantaine werd geplaatst. En gebroken armen deden wel pijn, maar moesten noodgedwongen wachten.

‘*Dottoressa*.’ Een jongen met een klein kind aan de hand raakte Nora’s arm aan. Ze was geen dokter, nog niet, maar de titel toverde een blos op haar wangen. *Binnenkort!*

‘*Un momento*,’ zei Nora en haar blik schoot langs hem heen naar een vrouw die tegen de deurpost van het ziekenhuis

leunde, haar silhouet afgetekend tegen de late middagzon. Ze ademde moeizaam en zwaar. Nora negeerde de sijnpelende wond op de wang van het jonge kind voor haar en haastte zich naar de vrouw toe. ‘*Signora*, wat is er?’

Ze was overduidelijk arm en ze was overduidelijk aan het bevallen, maar vrouwen baarden hun kinderen in de regel thuis. Ze schuifelden niet met één hand beschermend om hun buik geslagen door hete, stoffige straten naar een ziekenhuis, al helemaal niet nu er zoveel gevallen van wondroos in het hospitaal waren. De bijzonder besmettelijke infectie weerhield veel mogelijke patiënten ervan hulp te zoeken, want de inwoners van deze stad pikten slecht nieuws over het ziekenhuis razendsnel op en verspreidden het nog voor de dokters er lucht van hadden gekregen.

‘Het duurt nu al een dag en een nacht. Ik heb hulp nodig.’ De vrouw hapte naar adem en beet haar kiezen op elkaar toen ze overweldigd werd door een nieuwe wee, die bijna direct op de vorige volgde.

‘Piero! Snel!’ riep Nora terwijl ze een arm om de vrouw heen sloeg en langzaam met haar naar de gang liep. In dit tempo zouden ze misschien nooit op tijd de zaal bereiken. Piero, de stevigste van alle zaalknechten, haastte zich naar hen toe met een stoel op wieltjes. Hij hees de vrouw erin en schoot zonder ook maar een seconde te vertragen langs de patiëntenbalie. Zonder zich iets aan te trekken van de protesten van de grote hoeveelheid wachtende patiënten rolde hij de vrouw de gang door naar de vrouwenafdeling. Nora rende achter hem aan. Toen ze geen leeg bed kon vinden, zette ze snel een scherm neer.

‘Niet veel tijd meer, toch?’ fluisterde Piero tegen Nora. ‘Misschien kan ik haar maar beter in de stoel laten zitten.’

Nora fronste haar voorhoofd en dacht terug aan wat de vrouw had gezegd: het duurt nu al een dag en een nacht. ‘Het gaat nu snel, hoor,’ zei Nora tegen haar. Hoe had ze het in haar hoofd gehaald om helemaal hierheen te komen lopen?

‘Leg haar op de onderzoekstafel zodat ik haar kan onderzoeken,’ zei ze tegen Piero.

Ondanks de onhandige omvang van de vrouw en het feit dat ze kreunde van de pijn, legde Piero haar moeiteloos op de tafel. Nora schoof ondertussen een stapel schone doeken opzij, samen met potten zorgvuldig bereide zalven en perfect geperste pillen uit de apotheek van zuster Madonna Agnes. Zodra ze genoeg ruimte had om te werken, tilde Nora de versleten rokken van de vrouw op; de zomen zaten vol roestbruine vlekken, zoals alles in deze stad vol roestbruine vlekken zat. Haar handen bleven verrast even zweven, want ze had verwacht het hoofdje al te kunnen zien, maar het had er alle schijn van dat de vliezen niet eens waren gebroken. Toen Nora naar het hoofdje tastte, moest ze vaststellen dat de vrouw nog bijna geen ontsluiting had.

Haar gezicht moest iets hebben verraden, want de vrouw drukte zich op haar ellebogen op en klikte met haar tong om Nora’s aandacht te trekken. ‘Ga ik dood?’ vroeg ze.

‘Natuurlijk niet,’ zei Nora en ze probeerde haar ontsteltenis en verwarring te verbergen. ‘Hoe heet u?’

‘Het voelt alsof deze mijn dood wordt,’ antwoordde de vrouw in plaats van haar naam te noemen, en haar zin eindigde in een nieuwe kreun. Haar handen balden zich tot vuisten tot de wee was weggetrokken, waarna ze zich achterover op de tafel liet zakken.

‘U hebt al eerder kinderen gebaard?’ vroeg Nora.

‘Vier. Twee nog in leven,’ zei de vrouw terwijl ze naar adem hapte. ‘Heb nog nooit problemen gehad, maar –’ Haar gezicht vertrok en ze verkeerde opnieuw in andere sferen, op een plek van allesverzengende concentratie en pijn.

Piero keek Nora vragend aan – een blik die ze niet kon beantwoorden. De afgelopen dertig jaar waren alle vrouwelijke studenten geneeskunde aan de Universiteit van Bologna in de verloskunde beland, als ze al niet van het begin af aan de kant van de vroedvrouwen op waren gestuurd. Het werd

voor vrouwen als ‘natuurlijk’ gezien om hun vaardigheden toe te passen op andere vrouwen, en dus had Nora extra colleges in de verloskunde gevolgd, had ze goed gestudeerd en hard gewerkt om het vak onder de knie te krijgen. Maar op dit moment wist ze niet wat ze moest doen, en het leven van deze vrouw was haar meer waard dan haar trots.

‘Ik weet het niet,’ siste Nora. ‘In vredesnaam... ga iemand halen!’ Hier wist ze niet voldoende van, maar ze wist wel genoeg om te beseffen dat ze niet veel tijd meer hadden. Hoewel ze het nooit eerder had meegemaakt, wist Nora wat de risico’s van een eindeloze bevalling waren: toevallen, apoplexie, kraamkoorts.

Piero keek haar met een neutrale uitdrukking op zijn gezicht aan. ‘Wie?’

‘Wie dan ook! Ziet het eruit alsof ik haar kan helpen?’

Professor Perra was goed met lastige bevallingen. Zuster Paula Benedicta ook. Hopelijk was een van beiden in de buurt. Nora’s wangen gloeiden van schaamte en frustratie terwijl Piero wegholde. Ze riep de afdelingszuster, Maria Celeste, en vroeg haar heet water en doeken te brengen. Samen wisten zij en de pezige non de patiënte op haar zij te draaien en oefenden ze tegendruk uit op haar rug – wat weinig effect had – tot er opeens met dansende rokken een andere vrouw om het scherm heen stapte, die de knopen van haar manchetten al losmaakte.

Nora herkende haar niet, maar ze had wel een dokterstas bij zich.

‘Wat hebben we hier?’ vroeg de vrouw. Ze was lang, en haar losse zwarte krullen waren voor iemand die in een ziekenhuis werkt nogal nonchalant bijeengebonden. Haar zachte kaaklijn vormde een scherp contrast met haar strenge wenkbrauwen die vanwege haar opperste concentratie naar elkaar toe schoven.

Zuster Maria Celeste slaakte een zucht van opluchting, waardoor Nora een beetje ontspande. Wie deze vrouw ook

mocht zijn, ze had het vertrouwen van de non.

‘Ik weet het niet goed,’ gaf Nora toe. ‘De weeën komen vlak achter elkaar, er zit nauwelijks dertig seconden tussen –’

‘Dat kan ik zelf ook zien,’ onderbrak de vrouw haar. ‘En geen ontsluiting, neem ik aan, anders had je mij niet laten halen. Heb je haar bekken gemeten?’

‘Ik heb alleen de cervix gecontroleerd,’ zei Nora blozend. Ze werd duidelijk gecommandeerd, maar door wie? ‘Ze heeft al eerder kinderen levend gebaard, dus de afstand zou toereikend moeten zijn.’

‘Het feit dat ze al eerder heeft gebaard, betekent nog niet dat haar lichaam niet veranderd kan zijn. Kijk dan naar haar,’ beet de vrouw haar toe. ‘Korte nek, kromme rug. Je moet dat soort tekenen herkennen.’ Ze duwde Nora bij het uiteinde van de tafel vandaan. ‘Laat me haar onderzoeken.’

Zonder een woord te wisselen met de patiënt dook ze onder de rokken van de vrouw. Nora keek met een gepijnigde blik naar Piero, die geluidloos over de rug van de vrouw heen ‘dottorressa’ zei.

‘Precies wat ik dacht,’ zei de dottorressa een moment later. ‘Haar botten zijn gekrompen. Slechte voeding. Ze heeft aan de voorzijde minder dan vijf centimeter, en van zij tot zij is het niet veel meer.’ Ze boog zich voorover en begon door Nora’s open tas te rommelen.

Nora hield haar niet tegen. Ze had weleens gelezen over een vrouw wier bekken na meerdere bevallingen smaller was geworden, maar dat was ze totaal vergeten, totdat deze mysterieuze arts haar er zo vinnig aan herinnerde. ‘Ik heb geen haak,’ zei ze zachtjes. Ze had in Londen wel craniotomieën gezien, waarbij artsen de baby doodden en beetje bij beetje verwijderden in de hoop de moeder te kunnen redden, maar die ingreep was niet in haar opgekomen, aangezien die door de Rooms-Katholieke Kerk was verboden.

De vrouw keek haar verbaasd aan. ‘Lieve hemel, ik mag toch hopen van niet.’ Ze haalde haar scalpel tevoorschijn en

bestudeerde het lemmet. ‘Haak,’ mompelde ze zachtjes; haar stem droop van afkeuring. ‘Jij moet dat Engelse meisje zijn dat etherexperimenten doet. Prepareer je naalden terwijl ik met de patiënt praat. We gaan een keizersnede doen.’

Nora hield haar blik en haar handen zo rustig mogelijk; ze knikte, niet in staat te spreken. Ze had gelezen over keizersneden – net zoals ze had gelezen over sprookjes en zeemonsters. Ze kende één geval in Engeland, waarbij moeder en kind het beiden hadden overleefd. Dat verhaal was al bijna honderd jaar oud, meer legende dan feit dus, en betrof een vroedvrouw op het platteland, die Alice O’Neil heette. Ze had een scheermes gebruikt voor de operatie, terwijl ondertussen een man bijna twee kilometer had gerend om zijdedraad en kleermakersnaalden voor haar te halen. Hier op het continent waren keizersneden iets minder mythisch, maar ze waren nog altijd zeldzaam en dodelijk. In het hele jaar dat Nora inmiddels in Bologna had doorgebracht, had ze er niet één bijgewoond, en ze had ook niet verwacht dat dat nog zou gebeuren.

Blijkbaar verraadde haar gezicht iets van haar angst. De dottoressa hield haar hoofd een beetje schuin. ‘Heb je er niet eerder een gezien?’

‘Nee,’ bekende Nora; ze voelde zich klein worden. Nu zou ze worden verbannen of eropuit worden gestuurd om iemand te gaan halen die meer ervaring had dan zij.

‘Ben je in staat aanwijzingen op te volgen?’

Nora knikte, als een kind dat belooft te gehoorzamen om te ontkomen aan de zweep.

‘Mooi. Ik heb dit nog niet eerder met ether geprobeerd en heb me laten vertellen dat jij een schat aan ervaring hebt op dat vlak.’

Nora deed haar mond open, maar zag de wenkbrauwen van de vrouw omhooggaan. ‘Ja, natuurlijk,’ zei ze in plaats van wat ze eigenlijk had willen zeggen en ze rende weg om haar verdamper te gaan halen.

‘Ze slaapt,’ zei Nora vijf minuten later en ze nam het masker van de verdamer van het gezicht van de patiënt. ‘Ik heb twintig druppels gebruikt. Dat zou ons genoeg –’ Haar stem stierf weg.

De vrouwelijke arts was al aan het snijden. ‘Leg je wondermedicijn later maar uit. We hebben werk te doen,’ beet ze haar toe.

‘We hebben nog niet eens gecontroleerd of ze gevoelloos is!’ siste Nora, verbijsterd over de afmeting van de incisie. Bovendien wist ze nog niet wat de hartslag van de patiënt was, of haar ademfrequentie, kernwaarden voor het veilig gebruik van ether.

‘Die voelt niets,’ stelde de vrouw. ‘Vertrekt geen spier. En na zo’n langdurige bevalling hebben we geen seconde te verliezen. Je zult moeten helpen met de wondhaken.’

Nora dook naar haar tas.

‘De mijne liggen al op tafel. Daar, naast haar been.’

De vrouw maakte een ongeduldig gebaar met haar hoofd en Nora stak haar arm voor haar langs om de haken te pakken, tastte rond tot ze ze uiteindelijk onder de wirwar van rokken vond.

‘Je staat in mijn licht,’ mopperde de dokter. ‘Ik weet dat je al eerder operaties moet hebben bijgewoond, dus probeer niet te doen alsof dit je eerste is.’

Nora perste haar lippen op elkaar om te voorkomen dat ze zouden trillen en sponste zo snel en vaardig als ze kon. Ze hield de wondhaken in de aanslag, wachtend op instructies van de arts.

‘Je moet sneller zijn. Ik heb de bloedvaten al lang en breed afgebonden.’

‘Het spijt me, dokter...’ Nora wachtte tot de vrouw of zuster Maria Celeste de ontbrekende naam voor haar invulde. Niemand zei iets.

‘Spons.’

Nora sponste opnieuw. De incisie liep verticaal van het schaambeek naar de ribben, ongeveer tweeënhalve centimeter rechts van de navel. Had de arts zomaar ergens aangezet? Of had ze het bewust gedaan, in een poging de placenta te ontwijken? Ze zag een alarmerende hoeveelheid bloed, maar Nora wist uit wat ze had gelezen dat ze nu tot aan hun ellebogen in het bloed zouden staan als de placenta was geraakt.

‘Hoe hebt u –’

‘Ik heb meer ruimte nodig. Harder trekken.’

Nora deed wat haar werd gezegd en keek naar het bloed en het vocht dat uit de wond stroomde. Zelfs al had ze gedurfd, dan nog was er geen tijd om haar twijfels onder woorden te brengen. De vrouw duwde haar opzij en duwde haar handen diep in het lichaam van de patiënt. Nora kromp ineen. Deze vrouw handelde zonder een grammetje voorzichtigheid of nederigheid, net als Liston en Vickery, chirurgen in Londen, die berucht waren om hun snelheid en roekeloosheid.

‘De baby ligt met het gezicht naar voren,’ mompelde de dottoressa. ‘Alles zit tegen.’ De spieren in haar onderarmen spannen zich terwijl ze trok. De baby schoot los, vlekkerig van bloed en vernix. De dunne beentjes strekten zich, wijd gespreid als de punten van een kompas.

‘Ze leeft.’ Nora blies de adem uit die ze al een tijd had ingehouden en voelde de druk op haar borst afnemen.

‘Deze wel,’ zei de arts bruusk en duwde zuster Maria Celeste de baby, die nu begon te huilen, in de handen. Vervolgens pakte ze een naald en baande zich opnieuw een weg om Nora heen. ‘Je staat alweer in de weg,’ voer ze tegen haar uit.

Nora, die er niet op zat te wachten dat een derde keer te horen te krijgen, deed een stap achteruit, al vond ze het vreselijk dat ze daardoor geen goed zicht meer had op de randen van de incisie en op de naald die in een moordend tempo en ogenschijnlijk willekeurig op en neer ging. Hechtte ze laag voor laag? En met welke steek? Nora wist dat een van de

belangrijkste aandachtspunten bij een keizersnede was dat de steek sterk genoeg moest zijn om de krachtige samentrekkingen van de baarmoeder te kunnen weerstaan, maar ook weer niet zo invasief mocht zijn dat die een infectie kon veroorzaken. Te zwakke hechtingen konden losschieten, waardoor er een groot gat in de baarmoeder ontstond – een langzame en pijnlijke dood.

Je ziet het straks wel als je de wond verzorgt, hield Nora zichzelf voor. Maar toen het zover was, werd ze naar het hoofd van de patiënt gedirigeerd om haar ademfrequentie en hartslag te controleren terwijl zuster Maria Celeste werd belast met het verbinden van de wond.

‘Hoelang voor ze bijkomt?’ vroeg de arts.

‘Dat kan ik niet met zekerheid zeggen, maar erg lang zal het niet meer duren,’ antwoordde Nora; ze wenste dat ze een preciezer antwoord paraat had. Maar vaagheid leek haar beter dan ernaast zitten en dus zei ze niets toen de arts haar lippen geïrriteerd op elkaar perste.

Stilletjes hield Nora zichzelf bezig met het schoonmaken van de instrumenten en het uitspoelen van de sponzen, terwijl ze af en toe de patiënt controleerde. Haar pupillen reageerden normaal en toen Nora haar met een vingertop prikte, bewoog ze.

‘Een minuut of twee nog, meer niet,’ gokte Nora.

De arts knikte en ging verder met het afvuren van instructies op zuster Maria Celeste. ‘Ze mag alleen vocht. Bouillon, melk, gerstewater, zoveel ze kan verdragen. En houd het verband scherp in het oog.’

De patiënt kreunde.

‘Alles is in orde. U bent in orde, en uw baby ook,’ zei Nora en ze boog zich naar de vrouw toe. Haar woorden waren zwaar en onhandig, want ze had niet verwacht ze uit te spreken, en ze werd overvallen door haar eigen gevoel van opluchting. ‘Stil blijven liggen. U moet rusten.’

De oogleden fladderden, de ogen gingen open, speurden

zonder iets te zien de kamer af. Een klamme hand zocht Nora's pols en omsloot die met verrassende, maar snel afnemende kracht. Paniek!

'Sshhh,' mompelde Nora en ze maakte daarmee een eind aan het doodsbanige geratel in een onbegrijpelijk Italiaans dialect. Toen ze zag dat de dokter naast haar haar wenkbrauwen fronste, voegde ze eraan toe: 'Soms zijn ze in de war als ze bijkomen.'

'Dat heb ik me laten vertellen.'

De dokter keek toe terwijl Nora de vrouw kalmeerde en vragen stelde, naar haar naam informeerde. Lucia. De enige naam die ze gaf. 'U hebt een operatie ondergaan,' informeerde Nora haar toen ze zag dat de vingers van de vrouw over haar ingevallen buik gleden, op zoek naar haar baby. 'Uw dochter is veilig en wel, en zodra de hechtingen zijn genezen, mag u naar huis,' verzekerde ze haar en ze liep mee naast de brancard toen twee zaalwachten haar wegrolden.

'Daar staat een bed leeg,' zei zuster Maria Celeste tegen haar. 'Waar jouw meisje met de gloeiende armen lag.'

Wondroos had weer een slachtoffer gemaakt.

'De lakens zijn schoon,' zei zuster Maria, haar manier om Nora een zetje te geven.

'Natuurlijk. Dank u. Ik ga Lucia er installeren.'

Toen Nora terugkeerde bij de snijtafel, was het scherm al weggeruimd en was de vrouwelijke arts bezig haar instrumenten terug in haar tas te stoppen.

'Je had Lucia niet zoveel valse beloften mogen doen,' zei ze met een frons op haar gezicht. 'Dit was het makkelijke deel. Ongegrond optimisme is niet goed voor de reputatie van een arts.'

'Maar de operatie is geslaagd,' wierp Nora tegen. 'Herstel is altijd gecompliceerd, maar waarom zou het schaden haar een paar bemoedigende woorden te bieden?'

'Koester niet te veel hoop. Ze is uitgeput. Was al te lang bezig. Voorspelt weinig goeds.' Met een klik sloot ze de gesp

van haar tas. 'Maar je ether kwam van pas. Zonder zouden de shock en de pijn al de genadeslag zijn geweest, vermoed ik.'

Nora keek haar van opzij aan. 'U hebt niet eerder ether gebruikt?'

'Nee. Ik verbleef in Egypte om mijn tuberculose te laten behandelen. Ik ben afgelopen week pas teruggekeerd naar Bologna,' zei ze op zakelijke toon.

'O.' Nora had zich al ongemakkelijk gevoeld en deze ont-hulling maakte dat alleen maar erger. Wat was de correcte reactie als een andere arts je zei dat ze aan een dodelijke aandoening leed? Ze had wel een goede kleur. Sterker nog: ze leek het toonbeeld van gezondheid, mooi stevig, en ze had niet een keer gehoest. 'De tijd in het buitenland lijkt u goed te hebben gedaan. Ik had het nooit kunnen raden,' zei Nora, die niets beters wist te verzinnen.

'Dank je. Ik denk dat ik dit keer lang genoeg ben gebleven. Twee jaar geleden was ik er ook, moet je weten, maar ik word vreselijk ongeduldig als ik mijn werk niet heb. Niet dat het werk mij niet weet te vinden. Het is onvoorstelbaar hoeveel vrouwen erin slagen binnen gehoorsafstand te gaan bevallen.'

Nora had opnieuw moeite een gepaste reactie te bedenken en besloot maar te glimlachen, want haar verbeelding liet haar in de steek. Maar opeens herinnerde ze zich weer wat haar net had verrast.

'U hebt dus al keizersnedes gedaan zónder anesthesie?'

De vrouw keek haar bevreemd aan. 'Hoe had ik ze dan moeten doen?'

Nora's gedachten gingen terug naar het afgelopen uur; ze probeerde informatie te destilleren uit de kortaangebonden instructies van deze vrouw. 'Maar ik dacht dat u ze op levende moeders uitvoerde.'

'Deed ik ook.'

'En dat overleefden ze?'

'Een behoorlijk aantal.' Ze rolde met haar ogen. 'Geloof mij maar, dat komt voor hoor, met de juiste vaardigheden en een

beetje geluk. Jullie, Engelsen, zijn zo star.’

‘Ik niet,’ zei Nora, hoewel dat duidelijk had moeten zijn. Als zij star en conservatief was, zou ze dan hier zijn?

‘Ja, ik moet toegeven dat jouw vaardigheid met ether verrassend is. Ik wil er graag meer over weten.’ Terwijl ze het zei, schonk ze Nora haar vriendelijkste blik tot nu toe, en dus greep Nora met beide handen het beetje moed dat in haar opkwam aan.

‘Misschien dat u bij het beschrijven van deze casus –’ Ze zweeg toen de arts schamper snoof.

‘Beschrijven? Wie heeft daar nou tijd voor? Bovendien: ik heb je al gezegd dat ik het helemaal niet gunstig inzie. Als er voor een baby geen andere manier is om eruit te komen, is het vele malen beter om gelijk te gaan snijden zodra de bevalling begint – ervoor zelfs – zodat de moeder niet zo uitgeput raakt.’

‘Maar uw chirurgische bekwaamheid –’

‘... verdient absoluut de aandacht van de stoffige chirurgen die jij in Engeland kende. Maar ze zullen het toch nooit lezen, dus wat heeft het voor zin? Ik heb zoveel succesvolle casussen beschreven dat ze inmiddels de techniek wel hadden kunnen oppikken.’

‘Is dat zo?’

Iets aan Nora’s vraag irriteerde de dokter. Ze antwoordde afgemeten: ‘Ja. Als je mijn boek over verloskunde niet kunt krijgen, moet je dat van mijn moeder wel zonder problemen kunnen vinden. Misschien heb je er weleens van gehoord? *De Nieuwe Kunst van –*’

Nora viel haar in de rede: ‘Uw moeder is Dr. Marenco? Uit Bagnacavallo?’ Nora bezat een oud, tweedehands exemplaar, omdat nieuwe uitgaven niet te vinden waren. En hoewel Marenco’s zelfverzekerde beweringen over keizersnedes even fascinerend als angstaanjagend waren, hadden ze voor Nora maar beperkt praktisch nut gehad, omdat ze niet begreep wat de dokter bedoelde als ze simpelweg schreef: ‘Signora B’s incisie werd op de gebruikelijke manier gesloten.’ Het mysterie

van de baarmoederhechting irriteerde haar als eczeem. Ze was zo dichtbij geweest...

De glimlach van de dokter had meer weg van een grimas. 'Ja, was ze.'

'Ik wist niet dat ze een vrouw was.'

'Jij weet niet veel, hè?' zei de dokter bot. 'Niet genoeg om de vrouwen die jouw zorg nodig hebben te kunnen helpen. Jij en ik zullen vaker moeten samenwerken en ik zou het waarderen als je een volgende keer beter voorbereid bent en minder in de weg staat.'

Nora slikte. 'Ja, dokter –'

'Marenco.' Ze pakte een handdoek en begon haar handen af te drogen. 'Ze hebben me over je verteld – pupil van Horace Croft.' Ze legde de handdoek weg. 'Je bent goed, maar niet zo goed als ik had verwacht. Blijf tot de patiënt in staat is wat bouillon te drinken.'

‘De samenwerking van Fixsen en Sirois heeft geresulteerd in een voortreffelijke historische roman die leest als een thriller.’

Nederlands Dagblad over De assistente van de chirurg

Als enige vrouwelijke geneeskundestudent aan een prestigieuze school in Bologna is Nora Beady een unicum. Vrouwen in de negentiende eeuw horen thuis te blijven om kinderen op te voeden, dus Nora's ambitie om arts te worden is zeer ongebruikelijk. De lat ligt dan ook hoog: elke fout die Nora maakt, kan door de mannen om haar heen worden aangegrepen als bewijs dat ze ongeschikt is.

Alles verandert wanneer Nora haar krachten bundelt met de vrouwelijke arts Magdalena Morenco. Samen ontwikkelen ze een nieuwe techniek om veilig een keizersnede uit te voeren. Het is zwaar werk dat nog eens bemoelijkt wordt door mannen die scherpe kritiek leveren en hun eigen vrouwen medische zorg ontzeggen.

Ondanks alle weerstand probeert Nora moedig staande te blijven. Dan ontmoet ze een patiënt die zal overlijden als ze niet wordt geopereerd. Als Nora succesvol ingrijpt, kan ze de wereld veranderen. Als ze faalt, kost dat niet alleen levens, maar ook haar carrière en de toekomst van vrouwen in de geneeskunde.

Audrey Blake is het pseudonym van Jaima Fixsen en Regina Sirois, twee schrijvers die elkaar ontmoetten als finalisten van een schrijfwedstrijd en besloten hun krachten te bundelen. *Het hospitaal van leven en dood* is het tweede deel in de serie over Nora Beady. Eerder verscheen *De assistente van de chirurg*.

NUR 342

9 789029 735513

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT